

Advokat Blom og svenskene

Av høyesterettsadvokat Albert Wiesener

1. Det er påfallende hvor ufri og krampaktig tone og problemstilling gjerne blir, så snart noen finner å måtte rykke ut for å forsvare det norske etterkrigsoppgjør. I Morgen bladet for 2. og 3. ds. er høyesterettsadvokat Knut Blom ute med to lange og utflytende artikler om den svenske utredningen. Blom er ellers ingen dårlig advokat. Jeg har møtt ham i retten flere ganger og holder ham for å være en dyktig om enn kanskje noe teoretisk jurist. Men her har han tydelig affektmessig engasjement i en forestillingsverden som er lite juridisk.

Han innleder sin første artikkel med å si at «vanligvis får en bok stå for sitt eget verd». Få linjer nedenfor betror han oss at «ved det foreliggende angrep på det norske rettoppgjør er situasjonen imidlertid noe annerledes».

Hvorfor den er annerledes får vi ingen skikkelig veiledning om. Men det interesserer naturligvis å høre at når det gjelder en bok som angriper det uskyldsbarnet som går under navn av det norske rettsoppgjør, da er situasjonen annerledes. En slik bok kan man altså ikke la stå ved sitt eget verd

forstand lille samfunn få av Men broderfolket andresides Kjølén — som attpåtil hadde vært nøytralt under krigen — manglet den norske affektbelastningen og hadde habile jurister som det lå nær å konsultere.

Noen innblanding av fremmede i interne norske spørsmål er det her ikke tale om. Folkeretten er internasjonal. Svenskene er ikke uvedkommende utlendinger for oss på dette område. Advokat

En helt annen ting er at det politisk er høyst forståelig at seierherrene i alle land lufter ut 5 års innestengte lengsler og går løs på de utslåtte så snart anledning byr seg. Det er også forståelig at medløpere myldrer frem, når seiren er et faktum, og at disse siste gjerne er de strengeste. (Dette har ingen adresse til Blom, som jo var en aktiv hjemmefrontleder). Men det som er ille, er at

Forts. side 4

VVVV

VI VARSLER VERDENSKJENT VITNEMAL OM OG VURDERING AV DEN SITUASJON EUROPA BEFINNER SEG I — — —

Blom fremhever selv at hovedtyngden av den svenske betenkningen ligger i det folkerettslige plan. Men også strafferettslig er det innlysende at en svensk vurdering av disse rettsspørsmål, som opptar og angår så mange, har sin store interesse.

3. Naturligvis sier advokat Blom visse riktige ting i løpet av de to artikler. Som f.

Fretheim som landbruksminister

Når gir det norske folk ham oppreisning?

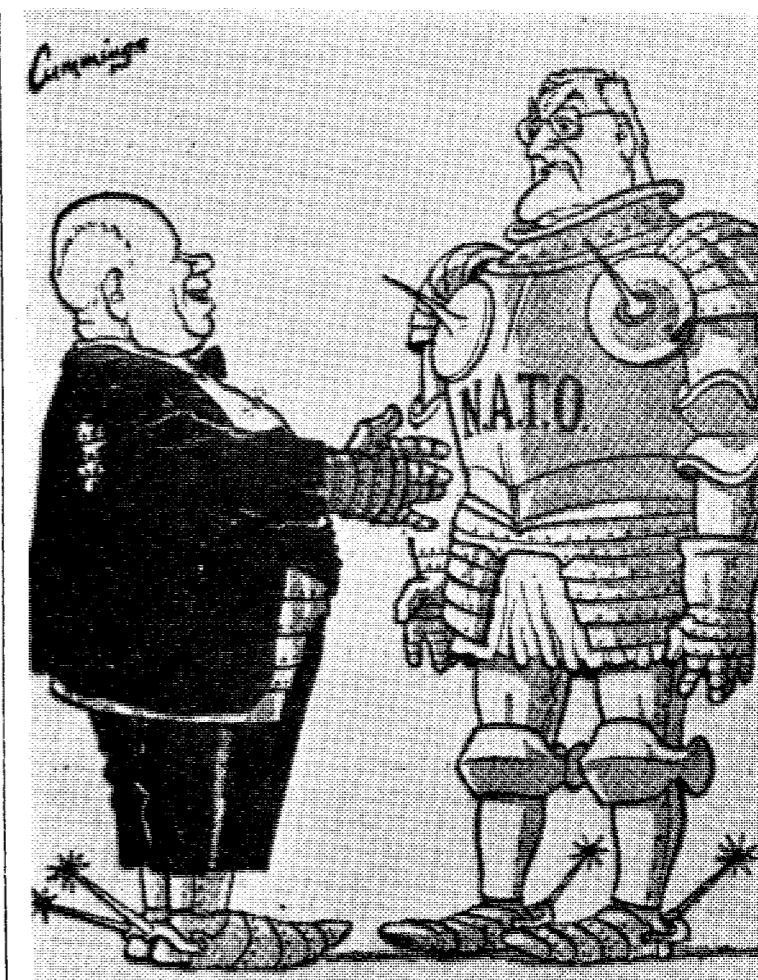
Fin biltur til Hamburg den 15. juli

8 dager for ca. 385 kroner

Det har lyktes Linnea Norsk Reiseag å få avtale om en selskapsreise til Hamburg med start fra Oslo lørdag 15. juli. Turen går med moderne turistbuss. Reiseledere medfølger. Det gjelder å være ute i god tid med sin bestilling, det blir stor rift etter plassene, så meget har vi allerede bragt i erfaring. Innmelding til Linnea, adr. Kierschowsgt. 5, telefon 37 76 93. Vi gjengir her et kort utdrag av programmet.

1. dag. Søndag kl. 7.30 — avreise fra Vikinglinjens kontor, Rosenkrantzgt. 22 (rett overfor Oslo Trygdekasse). Ankomst Larvik om formiddagen, hvor vi går ombord i «Peter Wessel», som seiler kl. 12.00 avgårde til Fredrikshavn. Middag ombord. Aften inntas på «Peter Wessel» umiddelbart før ankomsten til Fredrikshavn, hvor vi stiger ombord i bussen og fortsetter til Nord-Jyllands hovedstad, Aalborg, for overnatting. Om aftenen er det anledning til, for dem som måtte ønske det, å se litt nærmere på byen. Her ligger bl. a. den kjente Kilden Restaurant, samt den mer intime Ambassadør, begge steder kjent for sine gode orkestre og

Forts. side 4

KRUTEJTSJOV:

— Min kjære Dulles! Stadig i den foreldede krigsmaling? (Cummings, «Daily Express»).

Polske kommunister forteller nå åpent at de sjokkerende Katyn-masakrene under krigen ble utført etter ordre fra Stalin, ikke av nazistene, slik som russerne har påstått. (Newsweek 9. 4. 56).

Det var ikke bare russerne som påsto dette, men også våre hjemlige talertuter.

* Sveriges statsminister Erlanders Moskva-besøk synes å ha vært litt av en skuffelse for herrene i Kreml. Han har da heller ikke vår statsministers fortid. Trass i at statsminister Erlander og å kaller seg sosialdemokrat

et nytt stormaktsoppgjør ble uten resultat. Ikke bare det, men de fikk da forstå at Sveriges utenrikspolitikk ikke er Moskvas business.

Moskva likte heller ikke de svensk-norske forhandlinger om utbygging av Trondheims havn for å gi Sverige åpen adgang til Atlanterhavet i tilfelle av en ny blokade av Østersjøen. Også her ble det, ifølge de offentliggjorte meldinger, hevdet at det var et rent svensk-norsk anliggende. Derimot oppnådde Sovjetlederne at der ble etablert direkte flyforbindelse mellom

«...sjonen innledet noe annerledes».

Hvorfor den er annerledes får vi ingen skikkelig veiledning om. Men det interesserer naturligvis å høre at når det gjelder en bok som angriper det uskyldsbarnet som går under navn av det norske rettsoppgjør, da er situasjonen annerledes. En slik bok kan man altså ikke la stå ved sitt eget verd.

2. Advokat Blom finner det eiendommelig å anmode svensker om å bedømme det norske stortings og den norske Høyesteretts gjerninger. Og når 11 av 13 norske stortingsmenn som opprinnelig hadde undertegnet anmodningen, trakk seg tilbake etterpå, så har advokaten ingen bedre forklaring på dette enn at de 11 sentenkte herrer i den 13. time plutselig og samtidig ble klar over det eiendommelige i sin opptreden.

Eiendommelig og eiendommelig, hr. Blom.

For meg står det som mer eiendommelig at 11 norske stortingsmenn viser en slik holdningsløshet og skuddreddhet at de — som på kommando — løper fra sine underskrifter. Nettopp samtidigheten i deres faneflukt peker hen på en annen forklaring enn advokat Bloms.

La oss nu sette at et større antall av de dømte i Norge var uriktig dømt — og jeg tror advokat Blom gjør klokt i å regne med muligheten — da skulle jeg gjerne vite hvem det var nærmere å henvende seg til enn svenske jurister?

Vårt eget rettsvesen var engasjert i det omfangsrige oppgjøret. Frittstående jurister med autoritet og plattform hadde vårt i mer enn en

Blom fremhever selv at hovedtyngden av den svenske rettsutøringen ligger i det folkerettslige plan. Men også strafferettslig er det innlysende at en svensk vurdering av disse rettsspørsmål, som opptar og angår så mange, har sin store interesse.

3. Naturligvis sier advokat Blom visse riktige ting i løpet av de to artikler. Som f. eks. at all verdens jus er til liten nytte, dersom den appliseres på et dels galt, dels grovt ufullstendig faktum. Akk — om oppgjøret bare hadde holdt seg dette for øye.

Men like forut avslører Blom sin bundethet i den faktiske problemstillingen og gir oss et innblikk i sin forestillingsverden. Han tror ikke det beror på subjektive fordommer, sier han med rørende naivitet, hvis han nevner hva som etter hans skjønn «burde være dominerende ved enhver drøftelse av rettsoppjøret!» Og så ramser han opp en 5—6 forhold som har festet seg hos ham som hovedtrekkene ved tyskernes og NS' virksomhet og mål under okkupasjonen — et temmelig tilfeldig, i faktisk henseende ingenlunde notorisk og under alle omstendigheter grovt ufullstendig utplukk av okkupasjonstidens foreteelser.

Når han for alvor synes å mene at dette utplukk skal aksepteres som dominerende for enhver drøftelse av rettsoppjøret, da forteller dette hvilket diskusjonsplan han befinner seg på. Men et slikt utgangspunkt kunne vi snakke forbi hverandre til dommedag.

Rettsoppjørets drøftelse må vekk fra de politiske aksjoner. All den stund det er lansert som et rettsoppgjør, får man finne seg i at det vurderes og kritiseres som et rettsoppgjør. Og det er i denne egenskap det ikke holder mål.

Fretheim som landbruksminister

Når gir det norske folk ham oppreisning?

Generalkonsul Eilif Ringnes har gitt ut en bok med denne tittel. Den er nærmest et forsvarsskrift, og da den på mange måter er bemerkelsesverdig, skal jeg senere behandle den her i bladet.

Ved denne anledning vil jeg bare knytte noen betraktninger til et par saker som han behandler i boken. Etter at Stortinget hadde besluttet å avsette Kongen og riksrådsforhandlingene var strandet, ble det som bekjent oppnevnt kommissariske statsråder. Herr Ringnes skriver at administrasjonsrådets formann, fylkesmann Christensen uttalte sin tilfredshet med flere av de oppnevnte statsråder, bl. a. med minister Fretheim.

Det er med udelt glede jeg tenker tilbake på den tiden jeg hørte til Fretheims nærmeste medarbeidere Landsbruksdepartementet. De erfaringer jeg gjorde mens jeg arbeidet under hans ledelse gjør meg forvisset om at Christensen ikke ville ha endret oppfatning, om han hadde fått leve lenge nok til å kunne følge hele Fretheims innsats under okkupasjonen.

Fretheim førte en utrettelig kamp for norske interesser. Til stadighet måtte han føre mange, lange og trettende underhandlinger med representanter for Reichskommiss-

For Folk og Land av bonde Knut Sollid

sar for om mulig å få pruttet ned tyske rekvisisjonskrav. Det gjaldt i tur og orden omtrent alle de varer og tjenester som jord- og skogbruk kunne yte. Bare et eksempel: De norske skoger gikk styrtet ut av okkupasjonen. Det vil si at kubikkmassen øket sterkt, avirkningen i disse år var betydelig under tilveksten. Tror noen at dette hadde blitt tilfelle uten en forståelsesfull landbruksminister? Bare de innvidde kjenner til hans og skogdirektørens tautrekking med den tyske forstmester Stahlmann.

Når det gjelder det norske folks livberging under okkupasjonen, så må det i sannhetens navn medgis at tyskerne skaffet oss over halvdelen av vårt kaloribehov, særlig gjelder det fett og korn. Men det er en sak som jeg ikke skal komme inn på her.

Jeg vil også nevne en annen side ved Fretheims virksomhet. Så å si i flokk og følge kom det folk til ham,

Hvem er
dr. techn. Carl Høegh?

Hvem er
viseadmiral Friedrich Ruge?
Svar side 4.

som ba om hans hjelp for å få løslatt pårørende som var arrestert. Og de gikk aldri bort uten trøst. Han hjalp alle som søkte hans bistand, så langt det var mulig.

Et annet eksempel vil jeg også nevne: En av våre kjente skipsredere var utsatt for et nokså leit overgrep, og han søkte Fretheims hjelp. Og det gikk bra. Ved den anledning sa Fretheim: «En mann som har bragt det norske flagg med heder til alle verdenshavner, skal ikke lide noen overlast så lenge jeg har noe å si her i departementet.»

Er dette en landsforræders tale? Nei. Det finnes da heller ingen meningsberettigede som et øyeblikk har ment at han handlet ut fra annet enn patriotiske motiver. Heller ikke hans dommere, skulle jeg tro.

Det ga seg blant annet utslag i det at det hersket det aller beste samarbeide mellom ham og alle ansatte i departementet, uten hensyn til politisk oppfatning. Det var såvisst ingen sabotasjetendenser der.

Da herr Fretheim gikk av som landbruksminister en tid før okkupasjonens slutt kalte han de nærmeste medarbeidere inn til seg. Han var meget beveget da han tok avskjed med oss, og tak-

Arbeidet er begynnelsen til all oppdragelse.
Ruskin.

(Svensk-nytt 9. 4. 56).

Det var ikke bare russerne som påsto dette, men også våre hjemlige talertuter.

*
Sveriges statsminister Erlanders Moskva-besøk

synes å ha vært litt av en skuffelse for herrene i Kreml. Han har da heller ikke vår statsministers fortid. Trass i at statsminister Erlander også kaller seg sosialdemokrat, skal han i følge avisene ha uttalt

at kommunismen er en ideologi — fremmed og fiendtlig overfor vår demokratiske samfunnsordning.

Kremls forsøk på å få en garanti for at Sverige vil forholde seg nøytralt i tilfelle

svensk-norske forhandlinger om utbygging av Trondheims havn for å gi Sverige åpen adgang til Atlanterhavet i tilfelle av en ny blokade av Østersjøen. Også her ble det, ifølge de offentliggjorte meldinger, hevdet at det var et rent svensk-norsk anliggende. Derimot oppnådde Sovjetlederne at der ble etablert direkte flyforbindelse mellom Stockholm og Moskva, uten som tidligere en forsinkende mellomlanding i Helsingfors.

Jo bedre en mann er, desto mindre tilbøyelig er han til å mistenke andre for uærlighet.
Cicero.

Fra bladet «Orientering» Vår store landsmann

Historien har sine dunkle sider. Hvem var det egentlig som avfyrte den skjebnesvangre pilen, som strakte Gunnar fra Lidarende til jorden? Hva het han som ofret skjorteknappen, sin ved Kringen, tygget den til, stappet den i muskedunderen og la an på derved avdøde kaptein Sinclair? Og hvordan henger det nå egentlig sammen med denne historien nede på Fredriksten. Var det en kule fra festningen som forvillet seg over til de svenske linjer, eller falt kongen for et skummelt bakhold? Vi vet det ikke, og fra tid til annen maner svenskene fram Karl den tolvte fra graven for ennå en gang å gjøre et forsøk på å løse denne gåte. Fysiologer gransker det skjøre kranium, som en gang huset det skjøre innhold for om mulig å få vite hvor blyklumpen kom fra. — Våre etterkommere vil få det meget lettere. De blir spart for alle disse besværligheter, all denne rastløse gransken-

og alle disse tvil. De vil kunne blade tilbake i historien med tillit og fortrøstning: dette er sannheten, det var slik det gikk til, og alt dette er skildret av en som sto hos dem i den siste stund.

Det kan vi delvis takke vår store landsmann for. Allerede mens vi har begivenhetene i friskt minne får vi vite hva som hendte bak det hendte. Hvem var det som tok avgjørelsene, hvem kom med forslagene, hvem trakk i trådene, og hvem var det som sa de rette ord i den rette stund? For det meste vår store landsmann.

Vi har fått to tykke bøker allerede. De skildrer i ord og dyptrykk vår store lands-

— Forts. side 4

Hun var ikke for ung til å være klok, men hun var for ung til å vite at en ikke bør si for mange kloke og viktige ting når en er lykkelig.
Graham Greene.

Alt avhenger av tanken. Tanken er alle tings begynnelse. Med tanken kan man herske.
Tolstoi.

Bare arbeid — gleden kommer av seg selv.
Goethe.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringtebotn

Om vårt land på nytt —

Lagmann Carl Bonnevie har vært klok nok og om-tenksom nok til å ta opp spørsmålet om vår nasjonale fellesfront i tilfelle ny krig. I sitt nå så berømte innlegg i Samtidens aprilnummer skriver han:

Krigen og okkupasjonen er vi på sett og vis ferdig med, skjønt minnet lever om at også mennesker som stod oss nær ble mishandlet. Landssvikopp-gjøret er det annerledes med. Det var fullt og helt vår egen sak — med ansvar for oss som nasjon. Det er heller ikke nok oppgjøret avskrekker fra gjentakelser. Vi må også innforlive fles mulig av de dømt og deres meningsfeller i en nasjonal felles front som holder, om vi på ny blir angrepet.

Lagmann Bonnevie har her satt fingeren på et av våre mest sentrale problemer, samholdet mellom oss norske. Det er på høy tid at et solidere grunnlag blir lagt enn det vi i dag har å bygge på. Skal Norge være liv laga må vi alle samles på samme front. Men meget må rettes på om det skal lykkes. De menn som ga oss «rettsoppjøret» på nakken sådde splittelse og hat. Når 300 000 av de beste ble satt utenfor kan det bare karakteriseres som en katastrofe.

Skadene må hurtigst mulig bøtes på, så langt det står i menneskelig makt å gjøre det. Rettsstaten må gjenoppbygges og en radikal revisjon av «landssvikdommene» settes i verk. Dette er det eneste som kan skape samhold av varende verd.

Forbundet

hadde styremøte i Oslo sist tirsdag. Flere viktige saker var oppe til debatt, men nærmere derom på kommende landsmøte.

Disse møtte:

Bonde Anders Hafskjold,

Lier

Bonde Tore Bergstøl, Nore
Fabrikkeier Erling Kvadsheim, Stavanger

Bonde Jon Skattvold, Skatval, Nord-Trøndelag
(varamann for Utheim)

Disponent Sigbjørn Dahl,
Skien

Bonde Anders Skogstad,
Spongdal, Sør-Trøndelag
Urmaker Reidar Gjessing,

Värmlandsturen en fulltreffer Linnea Norsk Reiselags første oppgave lykkelig gjennomført

Pinseturen til herlige Värmland — med en av Oslo's lekreste turistbiler, gikk etter følgende rute: Oslo — Kongsvinger — Roverud — Thorsby — Sunne — Gräsmark — Rottneros — Mårbacka — Karlstad — Hammarö — Arjäng — Töckfors — Oslo. Vi var 27 ombord, og kunne strengt tatt hatt med tre til. Alt klaffet, både været, maten og det kulturelle program. Toppen av det hele var besøket i Gräsmark kirke 1. dag pinse, og turen til major Svante Pahlssons 450 måls-parker ved Rottneros (anlagt 1937—1953), hvor natur

og kunst er stemt sammen til en symfoni som hver helg trekker titusener av beundrende gjester. Selvfølgelig må også Mårbacka nevnes, og Sola i Karlstad, malt i et av selskapsrommene i Stads-hotellet i den fra 1905 så minnerike by. Det ble minner for hele livet for samtlige deltagere.

Hvis mange nok melder seg vil Linnea Norsk Reiselag med glede gjøre turen om igjen.

*

Det medfulgte på Värmlandsturen deltagere fra Oslo, Akershus, Vest-Agder, Aust-Agder, Buskerud og Vestfold.

Hatten av for arkitekt Sverre Fehn, Oslo. Sannelig vant han også konkurransen om Norges Bryssel-paviljong til verdensutstillingen 1958.

Den nye kurs?

Først i mai kunngjorde generalsekretær Kruttschiff at Sovjet ville demobilisere 1,5 million mann, og siden den tid har der vært mye snakk om den nye og fredelige kurs som Sovjet skal være slått inn på.

Ny kurs? Hvorfor skulle Sovjet slå inn på ny kurs? Sovjet har i firfjorten år seilet etter et bestikk som har bragt det på maktens tinde, og det er neppe for mye sagt at det er vår tids mest imponerende statsdannelse. Bare der nyses i Kreml, hopper hele Vesten, så det er liten grunn for Kreml til å foreta noen endring i de store linjer som Lenin en gang trakk opp. — For Lenin, men ikke Stalin, er den store profet og vidtskuende leder og nyskaper, og så lenge hans autoritet er usvekket kan man være sikker på at hans program vil stå som ledemotiv for Sovjets

For Folk og Land
av oberst
Konrad Sundlo

ne det. I en russisk årskalender for 1908 husker jeg det var anført en betydelig prosent av de høyere klasser som ikke kunne lese og skrive, og jeg har sett på trykk at grusineren fyrst Orbeliani ikke hadde lært å skrive, enda han var utnevnt til general og deltok som sådan i krigen mot Japan 1903/05!

Lenin gikk inn for utbredelsen av kommunismen over hele jorden: «Proletarer i alle land, foren eder!» Han spådde at de kapitalistiske stormakter ville komme i krig med hverandre, noe han i sannhet har fått rett i. Han spådde videre at Vestens stater ville bli rystet av svære

det sivile og militære samarbeide.

At ca. 1,5 million mann blir demobilisert er ikke overraskende på annen måte enn at disse karene skulle vært sendt hjem for lenge siden. Etter avismeddelelsene å dømme gjelder jo demobiliseringen divisjoner som var satt opp under krigen og som altså er blitt holdt inne mange år over tiden. Sovjet, som får over 1 million rekrutter hvert år, trenger ikke disse divisjonene i fredstid. Det har soldater nok i fredsdivisjonene, som forholdsvis raskt kan bringes opp på krigsmessig styrke. Det kan forresten i denne forbindelse pekes på at Tyskland i 1914 falt inn i Belgia med fredsdivisjoner som bare hadde sitt vanlige garnisonspersonell og som først da krigen var i gang ble forsterket med mobilisert personell.

Vår eksilregjering og Tysklandsfangene

Redaktør Olav Røgeberg skriver i Dagbladet:

Tysklandsfangenes redning våren 1945 og forspillet til den synes nu på det nærmeste å være klarlagt ved den hvitbok det svenske utenriksdepartement har sendt ut. Minister Ditleff gjorde opp-taket og slapp ikke saken. Han fikk uvurderlig støtte av utenriksminister Günther og hans folk. Himmlers livlege Kerstin ytte verdifull hjelp, og til sist gjennomførtes redningsaksjonen under ytterst farefulle forhold av Folke Bernadotte og modige kvinner og menn fra Sveriges Røde Kors. Ved dette samarbeide ble alle norske og danske fanger og mange også av andre nasjonaliteter berget fra undergang.

Det spørsmål har imidlertid måttet oppstå: Hvor i bildet befant vår egen regjering seg, hva gjorde den for å berge livet til tusener av landsmenn i ytterste nød i tyske fengsler og konsentrasjonsleirer? Til London gikk alltid tanken hos oss bak piggråden. Intet holdt vårt mot oppe som den sikre tro på at den norske regjering så vår redning som en oppgave den satte alt inn på å løse og også visste å finne de rette veier til det.

Etter å ha lest hvitboka, hørt Ditleffs foredrag i fjor i Kringkastingen og gjennomgått aktstykker utgitt av vårt Utenriksdepartement om Norges forhold til Sverige under krigen, er jeg glad for at vi fanger ikke kjente forholdene slik de i virkeligheten var; hadde vi gjort det, ville det neppe vært stort

igjen av den optimisme som betydde meget for vår åndelige og legemlige motstandskraft. Riktignok hadde London gjennom en spesiell komite, nedsatt våren 1944, arbeidet med planer for hjemsendelse av fanger. Men skulle den linje ha vært fulgt som regjeringen gjorde til sin, ville neppe mange Tysklandsfanger, om i det hele noen, sett Norge igjen. Dens linje avvek på avgjørende punkter fra den som den norske «Midlertidige fangehjelp» i Stockholm under minister Ditleffs energiske ledelse pekte ut. Fangehjelpen sto i nær kontakt med professor Seip og advokat Hjort, som begge var blitt arrestert og sendt til Tyskland og som, da de fikk begrenset frihet, utførte et glimrende arbeid der nede i landsmenns interesse. De orienterte Fangehjelpen om den stadig mørkere situasjon for de skandinaviske fanger etter hvert som sammenbruddet nærmet seg for Hitlers rike. I en hemmelig melding høsten 1944 gjenga de uttalelser av kommandanten for en av de store konsentrasjonsleirer om at likvideringen av alle fanger var bestemt og planlagt i minste detalj: Avlivningen ville bli foretatt på en bestemt dag etter ordre fra Hitler. Det var da 9000 norske fanger i Tyskland. Fangehjelpens linje var at det måtte forberedes øyeblikkelig hjelp fra Stockholm i tilfelle av kaos i Tyskland, regjeringens at det ikke engang skulle være anledning til å fremsette forslag om forberedelse av svenske hjelpeeksedisjoner; etter regjeringens linje kunne det ikke bli tale om å redde politiske fanger for Tyskland som blitt militært

Nytt fra Breim

Bonde Jon Skattvold, Skatval, Nord-Trøndelag (varamann for Utheim)
Disponent Sigbjørn Dahl, Skien
Bonde Anders Skogstad, Spongdal, Sør-Trøndelag
Urmaker Reidar Gjessing, Drammen
Murer Oscar Blom, Mo i Rana
Husmor, fru Bergliot Sæther, Oslo

Major H. G. Hammer, Kristiansand

Videre deltok forbundssekretær Helge Grønstad, reisesekretær Schlytter-Henrichsen og forbundskasserer Rolf Ruyter.

Mellom venner

— Bjørnen går i hi når vinteren kommer. Mange av tidl. NS synes å ha gått helt umotivert i hi nettopp nå etter at rettsstatens vinterdvale er overvunnet. Det tjener oss lite til ære. Etter at svenskeutredningen kom med vårbud til garr Norge burde alle nedslåtte se ut å komme seg på bena igjen.

— Redaktør Fanebust forteller i sin avis meget fornøylig om en såkalt stjerneselger fra Bergen, en representant for tjuagutten Jørgen S. Lien, at han har solgt massevis av pengeskap til mindre bønder på Jæren, opp til 15 om dagen. Men om de har noe å ha i skapet tier historien om!

— Det har ikke virket særlig imponerende på Bonn at tre av de 6 sovjetdivisjoner, som skal oppløses, befinner seg i Øst-Tyskland. Selv etter at disse soldater er blitt kalt hjem, blir styrkeforholdet vis a vis de allierte tropper i Øst-Tyskland det samme, fordi franskmennene har overført sine tre Tysklandsdivisjoner til Nordafrika.

— Hva den nye jordbruksavtalen innvarsler for framtiden avhenger av de instanser som

Det kommer et tidspunkt da man — koste hva det koste vil — er nødt til å bringe sine handlinger i samsvar med sin samvittighet.

Wallentine Williams.

grundig feil når han i sin artikkel i nr. 19 skrev at «politilinspektør, senere riksadvokat Aulie var sjef for en polititropp til Tyskland 1941.» Dette medfører ikke riktighet. Samtidig nytter vi høvet til å innskjerpe alle som sender bladet artikler, om å kontrollere sine opplysninger med aldri sviktende samvittighetsfullhet.

Red.

Hallo Stor Elvdal!

Forbundskasserer Rolf Ruyter, som nettopp har besøkt Østerdalen, ber oss hilse spesielt storelvdølene med takk for all utvist interesse for vår sak.

Forhåpentlig vil tilslutningen fortsette, både når det gjelder Forbundet og Folk og Land, og han ber om at kontakten med vår tillitsmann i Stor-Elvdal ikke forsømmes.

Tal ikke om din lykke til en som er mindre lykkelig enn du.

Pythagoras.

skal håndheve den, sier generalsekretæren i Norges Bondelag, Karl Bonden.

— En forening med navnet «Mussolinis venner» er dannet i Bilbao med det formål å hedre den fremragende italienske politiker som ga sitt liv i kampen mot den internasjonale kommunisme og i forsvaret av sitt land. Til formann for foreningen valgtes Luis Acevedo Gavicaga, en mann som den 28. april, på dagen for Mussolinis henrettelse, sammen med andre spanjere arrangerte en begravellesmesse til ære for den tidligere italienske diktator.

— 300 poujadister har under ledelse av to av deres deputerte i nasjonalforsamlingen tatt en spade hver ved landsbyen Ecomy og gravet en grøft på 350 meter. Poujadistbevegelsen hjalp på denne måten en vognmann, som hadde nektet å betale skatter og var blitt dømt til å levere et tilsvarende stykke arbeide, nemlig omtalte grøft. Det tok poujadistene noen få timer å ut-

endring i de store linjer som Lenin en gang trakk opp. — For Lenin, men ikke Stalin, er den store profet og vidtskuende leder og nyskaper, og så lenge hans autoritet er usvekket kan man være sikker på at hans program vil stå som ledemotiv for Sovjets politikk. — For Lenins program har bragt fantastiske resultater. På det industrielle område — for å ta en enkelt ting — er Sovjet i dag i helene på USA, enda Russland ved begynnelsen av dette århundre var et utpreget bondeland, og med en befolkning hvis store masse hverken kunne lese eller skrive. Forresten var det også «fine» folk som ikke kun-

føre arbeidet. Lederne erklærte at de gjorde det som protest mot den nye bilskatt som nasjonalforsamlingen har vedtatt.

— Oslo: Klingsberg kino skal få cinemascope.

— Helt i stillen: Våre to nye minesveipere «Namsen» og «Sira» har kostet mer enn «Bergensfjord». Årsak: De er bygget av et mineral som ikke er magnetisk.

— Hver alkoholiker koster samfunnet 20 000 kr. pr. år.

— Oslo havn er internasjonalt beryktet når det gjelder tsetrafikk.

— Eden har invitert Gerhardsen til et besøk i London i oktober.

— Det er rått og opprørende at det i Oslopresen ennå forekommer utbud av leiligheter, betinget av at de hussøkende er barnløse!

— Utenriksminister Heinrich von Brentano ventes i morgen til Oslo.

— Storsalen i det nye Kongserthus som tenkes reist i Oslo vil formodentlig få 1600 plasser.

— Flere og flere sovjetrussere har nå sluttet med persondyrking og gått over til grønnsakdyrking.

Misforstått ironi er kilden til mange av våre mest skjebnesvangre feiltagelser.

La Rochefoucauld.

denne gikk inn for utbredelsen av kommunismen over hele jorden: «Proletarer i alle land, foren eder!» Han spådde at de kapitalistiske stormakter ville komme i krig med hverandre, noe han i sannhet har fått rett i. Han spådde videre at Vestens stater ville bli rystet av svære arbeidskonflikter, noe han heller ikke tok feil i. Og han hevdet i det store og hele at Vestens stater var en ynkelig forsamling med gjensidig stridende interesser og uten noen stor samlende ide.

Dette kan man vel også si at han fikk rett i? Det er jo tydelig for all verden at FN og NATO står på svake bein og at det er store sprekker i

Staten holder seg frampå

III

Det er flere ganger foreslått fra opposisjonens side at man skulle prøve å finne en ordning slik at omsetningsskatten kunne sløyfes på en del av de viktigste matvarene. Og det er visstnok oppnevnt en eller flere komiteer for å utrede saken, men lenger er det ikke kommet. Saken er vel at staten i høy grad trenger pengene.

En skogsarbeider fra Jokmøkk i Sverige kom ned til Luleå for å more seg etter vinterens hårde arbeide. Han tar inn på hotell Standard og skal skrive navnet sitt i gjesteboken.

Han tegner bare et kryss med en ring rundt.

Portieren som er vant til at en del av gjestene ikke behersker skrivekunsten, spør hvorfor i all verden den ringen skal være rundt krysset. Det kunne jo klart seg med et kryss.

— Du tror nå vel aldri, sier skogsarbeideren, at jeg vil bruke mitt rette navn, når jeg er ute på en galei som denne!

krigsmessig styrke. Det kan forresten i denne forbindelse pekes på at Tyskland i 1914 falt inn i Belgia med fredsdvisjoner som bare hadde sitt vanlige garnisonspersonell og som først da krigen var i gang ble forsterket med mobilisert personell.

«Vår hær bringes nu på fredsbot», skulle Kruschtssoff ha sagt. — Dette ville vært i overensstemmelse med skikk og språkbruk. Men Kruschtssoff valgte uttrykksmåten: «Vi innskrenker nu vår hær med 1,5 million mann!» Dette er meget smartere, tenkte han, og på den måten lurer vi nok atter noen av storsnakkerne i vest. Det klarte han fint også denne gang.

Den betaler også fremdeles ut igjen en del i form av subsidier, deriblant på melk. Staten tar inn penger med den ene hånd og betaler ut med den andre, men da måtte det i hvert fall kunne forenkles ved å skjære ned både inn- og utbetalingene. Noen sosial utjevning blir det ikke av å kreve inn skatt på matvarer og betale ut subsidier på de samme varene. Det kan ikke bli annet enn økt administrasjon og større statsutgifter av det.

«Samhold».

I Russland er det for tiden 25 000 kirker, 32 000 prester og 75 biskoper. Der er 12 seminarier som utdanner prester. Der melder seg flere unge menn enn man har bruk for. På skolen en dag kom endog en lege som hadde Stalin-prisen, og ville gå inn i prestegjerningen.

Det er hun du synes om det gjelder å holde på, ikke hun som synes om deg.

Paul Gerald.

under krigen, er jeg glad for at vi fanger ikke kjente forholdene slik de i virkeligheten var; hadde vi gjort det, ville det neppe vært stort

Nytt frå Breim

Sovidt eg veit var I. J. Sanddal den einaste, som heiste det norske flagg no den 10de mai — til minne um, at han vart utvald til å få fri reise på staten sin kostnad, helgatorsdag for 10 år sidan — med bil og båt til Florø — saman med ordførar R. O. Flølo og saman med formannen i priskontrollnemnda, P. P. Kleppe — etter innstilling av lensmannen J. Straume og res. kap Bakke, som no har fått påskyning og er tilsett som sokneprest og prost.

Slik påskyning høver ikkje for ein lensmann, men ein vonar, at lensmann J. Straume får Kongens fortjenestemedalje for lang og tru tenesta.

17. mai 1956.

Ingebrigt Sandal,
Byrkjelo.

Dette er samstundes sendt til 2 lokalblad til minne um gamle embetssynder. D. s.

— Slemmestad har nå 80 000 tonn sement på lager.

— Onassiss har planer om eget skipsverft i Pireus.

— Ny dansk-russisk handelsavtale er nå en kjensgjerning.

— USA har planer om å skjære ned hæren med usle 5 prosent.

— I Oslo var det i fjor brann løs 1138 ganger.

— Ulveplagen tiltar i Nord-Norge.

— Det er nå gitt grønt lys for vest-tysk flyproduksjon.

Verdens eldste vittighet sies å være denne:

En huleboer satt og hugg i en stein, da hans kone kom faren-de og skrek:

— Hjelp, din svigermor slåss med en sabeltannet tiger!

— Nei, det får jamen tigeren greie selv! svarte mannen.

fra Stockholm i tilfelle av kaos i Tyskland, regjeringens at det ikke engang skulle være anledning til å fremsette forslag om forberedelse av svenske hjelpeekspedisjoner; etter regjeringens linje kunne det ikke bli tale om å redde de politiske fanger før Tyskland var blitt militært besatt — og først lengere tid deretter. Motforestillinger fra Stockholm foranlediget ifg. Ditleff ikke noen norsk reaksjon i London. Hvordan man på regjeringshold der så på saken, fremgår av disse linjer i den svenske hvitbok (s. 9): «Den norska utenriksministern Lie, som vid sitt besök i Stockholm vid månadsskiftet oktober/november (1944) närmare orienterats om de hittillsvarande svenska insatserna för de i Tyskland internerade norr-männenn, synes ej ha påyrkat någon forcering eller utvidning av dessa insatser.»

Ved årsskiftet må regjeringen likevel sent omsider ha innsett hvilke katastrofale følger dens linje kunne få for fangene, den inndro sin egen fangekomite i Stockholm og gjeninnsatte Ditleffs «Midlertidige fangehjelp», som den et halvt år før plutselig og av ukjente grunner hadde oppløst. Det var i den 12. time. Men takket være Ditleffs utrettelige anstrengelser endte det hele lykkelig.

Skulle ikke også den norske regjering føle seg oppfordret til å sende ut en hvitbok om disse forhold? Det synes påkrevet etter det som fra andre kanter er kommet fram om dens nølende og farlige holdning i spørsmålet om Tysklandsfangenes redning.

Ei sjælen lyser, ei hjertet dugger som når ditt barn under bønn du vugger.

Bj. Bjørnson.

Blom får en omgang til

Morgenbladet fikk også fra overrettssakfører Erling Ueland i Stavanger et tilsvarende på advokat Knut Bloms anmeldelse av svenske-betenkningen, men tok det ikke inn!

Ueland fulgte samme opplegg som Blom og anførte følgende:

1. «Hvem kritiserer?»

I stedet for å svare objektivt på dette spørsmål, et svar som måtte bli lett:

«Sveriges fremste juridiske vitenskapsmenn», — kommer Knut Blom med utenomsnakk. Han taler om hvem som har gitt oppdraget, og hvem som har støttet det. Hva har disse ting med spørsmålet å gjøre?

Han sier at utredningen ikke gir det offisielle Sveriges syn på rettsoppjøret.

Til dette er å si at dette syn ikke har særlig stor betydning i denne relasjon. Det som foreligger er viktigere: En rettslig vurdering av landssvikoppjøret fra fremragende eksperter som står objektivt til tingene.

I slutten sier Blom at utredningen må tillegges den vekt som en vanlig juridisk betenkning, gitt etter oppdrag, kan gjøre krav på. Men han sier ikke noe nærmere om hvor stor verdien er. Etter innstillingen å dømme får en det inntrykk at de kommer an på hvor høy betalingen var.

Jeg håper jeg har tatt feil i min vurdering av Bloms uttalelse her, og jeg vil bare si til de ikke-jurister som leser dette: Den skandinaviske jurist som under normale forhold vil antyde at disse svenske rettslærdes overbevisning er til salgs, vil ikke

Av overrettssakfører Erling Ueland

tement i spissen godtok så sent som høsten 1940 innmeldelse i NS som en kurant sak. Quislings forræderi var ikke til hinder for dette.

Er det under disse omstendigheter Blom eller svenskene som har rett, når førstnevnte krever fellesstraff for dette?

2. Svenskene burde skrevet mer om tyskernes «folkerettslige maktexcesser».

Hvorfor? Her stikker igjen synspunktet «felleskylden fram. Tyskernes overgrep skal straffes på NS!

Men Blom vet at mange av disse overgrep var repressalier for folkerettsstridige handlinger fra nordmenns side. Og de som utførte disse handlinger var ikke NS.

Skal det straffes for disse overgrep, bør søkelyset også rettes mot bl. a. de kommunistiske grupper som under krigen puslet vilkårlig med brannstiftelser og mord. La hensikten være så patriotisk den ville. Det var tross alt dette som skapte meget av de ulykkene som NS skal gjøres ansvarlig for.

Blom vet også at den alt overveiende del av NS ikke bare var imot disse tyske overgrep, men også at de gjorde alt de kunne for at skadene skulle bli minst mulige.

Hvorfor da straffe dem for dette?

3. NS «nasifiserte det norske samfunn».

Det Blom mener er vel at førerprinsippet ble innført i offentlig administrasjon.

Dersom det med «nazifise-

krigen». Hvilken styreform vi hadde, var av uvesentlig betydning, når den bare ga rimelig rettssikkerhet. Vant tyskerne krigen, ville de diktere freden og dermed styreformene. Vant de allierte, kom disse til å diktere.

4. «NS forsøkte av alle krefter å hjelpe tyskerne til å nå sitt krigsmål».

Setningen er ikke ubetinget riktig. Noen NS-folk gjorde det, andre ikke. Hvorfor dømmes alle?

Vel, de fleste nordmenn mener at de som hjalp tyskerne på denne måten handlet feil.

At den slags hjelp ble gitt av NS er det imidlertid ingen grunn til å tro at de svenske rettslærde var uvitende om. De vurderer den bare på en annen og sannsynligvis mer objektiv måte enn h.r. advokat Sven Arntzens kompanjong.

*

Dette skulle være det vesentlige av momenter svenskene har oversett.

Er de oversett? Går det virkelige skille mellom Blom og svenskene her?

Det som er det vesentlige skille mellom svenskens syn og Bloms syn er nok ikke at de vurderer ovennevnte handlinger forskjellig ut fra et moralsk og politisk synspunkt. Skillet ligger på det strafferettslige område. Er det riktig etter loven å straffe slik som det er gjort? Det er bare om dette striden står, og det er når det gjelder dette spørsmål svenskene nok er både større autoriteter og mer objektive enn Knut Blom.

Det er bare rent i forbifarten de sier til kommuniste-

Hvorfor ikke prøve med en annonse i vårt eget blad?

De som står til rest med kontingent for 1956 bes sende denne snarest til Forbundets giro 150 28. Hurtig innbetaling hjelper oss med frammarsjen.

Forbundskassereren.

Forbundet

På hjemturen etter sitt besøk hos våre feller i Danmark kom forbundssekretæren i forrige uke midt opp i storstormen i Skagerak og var derunder så uheldig å trå feil i en leider — med det resultat at han knekket både et kraveben og to ribben samt pådro seg en kraftig hjernerystelse. Vel er han på kontoret hver dag likevel, men spesielt hjernerystelsen er slem, og han har i den anledning bedt oss henstille til Forbundets klientell å vise ham noen overbærenhet i den første tiden framover. Alle som har skrevet inn til sekretariatet, skal få høre fra ham, sier han, bare man vil gi litt tål.

Kjøp ikke nyoverhalte Ferguson

uten å sikre Dem at De får en maskin som fortjener denne betegnelse. Sikre Dem også originale deler. Begge deler får De ved å benytte vårt spesialfirma. Direkte import fra Englands største leverandører. Traktorer leveres fra lager Oslo og Dokka. Full garanti. Avbetaling.

Bensin — Parafin — Diesel. — Ombygging til dieseldrift. Alt i redskaper.

Fin sjangse for den rette mann

Gift agronom søkes som forpakter til lettdrevet gård i Aust-Agder. Tiltredelse snarest mulig. Husforholdene meget bra. Lett adkomst.

Henv. til dette blads redaksjon.

Rimelig sommeropphold

helst fjellgård, ønskes av 1 v. og 3 b. — alder 3, 4, 5 år, fra slutten av juni.

I. J. Michelsen, Strømsvn. 392, Furuset, Grorud.

Tørr snekkerfuru og vanlig høvellast kan leveres utover sommeren og høsten.

SVARVERUD BRUK

Lundeby p. å.

Småbruk

herlig landsted i skogterreng (ikke sjø) til salgs i Østfold.

Bill. mrk. «Våren 1956».

Den norska rättsuppgørelsen

(de svenske vitenskapsmenns hovedutredning om etterkrigsoppjøret i Norge)

er nå å få kjøpt i Forbundets sekretariat, Kierschows gate 5, Oslo. Pris kr. 30.00 pr. eksplr. Boken kan også fåes tilsendt mot innsendelse av kr. 30.00 (+ kr. 0.60 til porto) til adr. Forbundet, postboks 3214, Oslo. Godhetsfullt unngå postoppkravs-bestillinger. Under de rådende forhold medfører dette et betydelig ekstraarbeid for ekspedisjonen.

Professor Sundbergs utdrag av hovedutredningen — «ekstrakten» — i norsk oversettelse fåes på tilsvarende måte for kr. 2.— pr. eksplr. Utdraget egner seg fortrinlig til spredning til kretser der kunnskap trenges. Send inn et beløp samt navnelister, så besørger vår ekspedisjon forsendelsen uten angivelse av rekvirentens navn. Prisen inkluderer i dette tilfelle også portoen.

Merk!

Prisen på Forbundets særdeles leseverdige brosjyre «§

talingen var.

Jeg håper jeg har tatt feil i min vurdering av Bloms uttalelse her, og jeg vil bare si til de ikke-jurister som leser dette: Den skandinaviske jurist som under normale forhold vil antyde at disse svenske rettslærdes overbevisning er til salgs, vil ikke bli tatt alvorlig.

2. Grunnlaget for utredningen.

Blom sier: Utredningen bygger på ufullstendig faktisk grunnlag.

Jeg svarer: Med hvilken rett antyder advokat Blom at de rettslærde ikke hadde tilstrekkelig materiale? Det hører til en vitenskapsmanns oppgave å skaffe seg det materiale som trengs til konklusjonen. Bloms anførsel er ikke ny, den er et nytt slag i luften.

La oss se på de eksempler Blom gir som grunnlag for sin påstand.

1. Quislings forræderi april-dagene 1940. Dette er en vesentlig bakgrunn for landsvikoppgjøret, sier Blom.

Det er riktig at svenskene har talt lite om dette. Men det var vel heller ikke nødvendig etter deres syn. Det fikk nemlig de som var med på det — og det var ikke de senere NS-folk — ta ansvaret for.

A straffe folk for andres misgjerninger var tidligere ikke norsk rett.

Pål Berg kunne etter Quislings opptreden tale om hans nasjonale sinnelag.

Våre juridiske autoriteter med Sakførerforening, Dommerforening og Justisdepartementet.

Undertiden kan det være klokt å late som man er dum, men det er alltid dumt å late som man er klok.

Ukjent kilde.

lige. Hvorfor da straffe dem for dette?

3. NS «nasifiserte det norske samfunn».

Det Blom mener er vel at førerprinsippet ble innført i offentlig administrasjon.

Dersom det med «nazifisering» menes vilkårlig opptreden fra myndighetens side, står etterkrigstiden ikke tilbake. Om dette kan henvises til bøkene av major Lange-land, Håkon Lie, Martha Steinsvik og flere. Den som søker sannheten, bør lære litt av den slags stoff.

Men la oss se litt på Bloms «nazifisering». Personlig må jeg si at det virket usmakelig på meg når NS utnyttet situasjonen under krigen til å påtvinge oss et system vi var imot. Jeg antar mange NS-folk følte det på samme måte. Men det var ledelsen som gjennomførte den. Og kanskje var den diktert av tyskerne. Jeg tviler på at tyskerne ville tillatt stortings- og kommunevalg under krigen, og derfor var den gjennomførte ordning like god som noen annen.

Men spørsmålet blir: Hvorfor skal den vanlige NS-mann, som ikke kan belastes for at ordningen ble innført, straffes for det mer enn alle jøssinger som også lot seg bruke?

Det argument er brukt av NS-folk: «Det gjaldt å komme lettest mulig gjennom

det riktig etter loven å straffe slik som det er gjort? Det er bare om dette striden står, og det er når det gjelder dette spørsmål svenskene nok er både større autoriteter og mer objektive enn Knut Blom.

Det er bare rent i forbifarten de sier til kommunistene, til forsvarsfienden, som la landet åpent for tyskerne, og til samarbeidsmennene fra 1940: «Den som er ren, kaster den første sten».

Blom finner svenskens konklusjon uklar. Men nå står klart for ham, og det er at svenskene er uenig i at passive NS-folk og ikke særlig krigsviktige profitører straffes.

Jeg savner i Bloms utredning hans eget standpunkt til dette.

Tar svenskene feil her? Hva mangler her deres utredning av juridisk eller faktisk art når det gjelder dette spørsmål? Påvis dette! Da nærmer vi oss enighet.

Oppgi bevisføringen, og vi konstaterer at rettsoppjøret i det vesentlige er en tragedie for den enkelte og landet.

Bloms anmeldelse beviser påny at han er fremragende dyktig. Men den bærer også preg av partsinnlegg gjennom hver linje.

Svenskenes utredning vil bli stående. Bloms artikkel vil oppmuntre enkelte ennå en tid, men hvor lenge?

Stavanger, den 7. mai 1956.

Terminliste

27. mai: Sangens og musikkens dag.

3—14. juni: Det årlige festspill i Stockholm.

7. juni: Det norske Skogselskap holder årsmøte i Arendal.

6.—12. juni: Selskapet for Norges Vel arrangerer tur til Sverige for landbruksfolk med fruer.

28. juni: Danske reisebyråer starter en en 9 ukers fellesreise til USA og Canada.

29.—30. juni: USA holder olympiske uttagninger.

25. juni—1. juli: Nordisk studiekurs i Stockholm for kunstnere og kunstinteresserte.

15. juli: Skattesedlene av årets inntekt skal etter loven være ferdig denne dag.

14.—19. juli: Messe i Åsgårdstrand.

10. august: Avduking av Bjørnson-monument i Molde.

9.—13. august: Nordisk felleskirkelig almannamøte i Sigtuna.

14. august: Første skattetermin forfaller.

De ved å benytte vårt spesialfirma. Direkte import fra Englands største leverandører. Traktorer leveres fra lager Oslo og Dokka. Full garanti. Avbetaling.

Bensin — Parafin — Diesel. — Ombygging til dieseldrift. Alt i redskaper.

Thi Kendes For U-Ret

Nogle Aktstykker, der belyser Dommen over Dr. Phil Viggo J. von Holstein-Rathlous.

Boken koster kr. 5.— + porto tilsendt.

Rathlous adresse er: Holsteins Hus, Rosenvenget, Aarhus.

Taler — Sanger — Prologer

til møter, jubileer, fødselsdager og andre anledninger samt oversettelser til og fra engelsk og tysk (poesi og prosa) kan fåes hos

litterat Kai Normann,

Parkveien 71, Oslo, tlf. 56 20 11.

Kjøp og salg av trelast

ERLING OKKENHAUG
Trelastagentur, Trondheim
Telf. 20 884

UR

Jeg fører alle de kjente sveitsermerker som Omega, Longines, Certina, Cyma, Tissot, Revue, Antima og Allsport.

Dette er en tillitsak.

De blir ikke skuffet hverken over pris eller kvalitet.

R. Gjessing

URMAKER

DRAMMEN

Telefon 2507.

Tannlæge

MARTIN KJELDAA

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Åkertromler — ringtromler

i alle størrelser til listepris, fraktfritt Deres nærmeste jernbanestasjon eller d/s-anløpssted.

Alle slags landbruksredskap for hest og traktor:

Kunstgjødselspredere
Naturgjødselspredere
Lannspredere

Potetsettemaskiner
Radrensere
Trollredskap

Ploger
Harver
Kultivatorer
Skålsvans, Fjørsvans

Sleperiver
Låveheiser
Silosvans
Høysvans

Siloratorer
Høykanoner
Silokuttere og
hakkelsmaskiner
med transportvifter
Aas frontmonterte
rive for traktor
Frontlesseapparater
Moldskuffer

Alle ovennevnte og andre redskap fra norske redskapsfabrikker leveres fraktfritt Deres nærmeste jernbanestasjon eller d/s-anløpssted.

ALT I MASKINER OG UTSTYR FOR GÅRDSDRIFTEN.

Utførlig tilbud med illustrasjoner på forlangende.

GUNNAR BRADLEY

BERGEN

Etabl. 1905

Inneh. Per Bradley

Stedsagenter tilsettes på steder hvor jeg ikke er representert.

Merk!

Prisen på Forbundets særdeles leseverdige brosjyre «§ 104», som for øvrig er nevnt i den svenske utredning, er nå nedsatt til kr. 1.— pr. ekempl. (+ kr. 0,25 til porto). Send Deres bestilling — helst på flere eksemplarer, slik at De kan gjøre også andre delaktige i denne avsløring av det økonomiske oppgjør — til Forbundet, postboks 3214, Oslo (postgiro 150 28).

For å lette ekspedisjonen ber vi om at man godhetsfullt skriver tydelige navn og nøyaktige postadresser. Etter at hovedutredningen er kommet fra Sverige, ekspederes nå tidl. innsendte bestillinger i tur og orden.

Fretheim

Forts. fra side 1

ket oss for samarbeidet. Det ble også holdt takketaler for ham, hvorav jeg særlig vil nevne to. Skogdirektør Ørhus hyldet Fretheim i sterke og varme ord og sa til slutt: «Jeg har arbeidet under en lang rekke landbruksministre, men ingen har hatt slik forståelse av og innsikt i skogbruk som Fretheim. I de 5 årene vi har samarbeidet, har vi så å si ikke vært uenige om en eneste sak.»

Direktør dr. Lars S. Spildo som var sjef for produksjonsdirektoratet under okkupasjonen, grep deretter ordet og takket like hjertelig for samarbeidet.

Jeg kan forsikre at de to herrer ikke holdt takketaler med «dobbel bunn». Kjenner jeg dem rett, er de heller ikke i dag redde for å vedstå seg alle sine gjerninger. (Det er med vemmelse jeg tenker på en annen type folk. De som i alle år fløy i trappene hos Fretheim, men som 8.

Hva er din plikt? — Dagens fordring.

Goethe.

Vår store —

Forts. fra side 1

manns innsats på alle områder. På bildet ser man vår store landsmann i samtale med den verdensberømte... På bildet ser man vår store landsmann hilse på... o.s.v., o.s.v.

Krigen i Norge. Hvem var

mai 1945 fant det overensstemmende med sine æresbegreper å slutte seg til dem som overfalt ham, for derved å manifestere sin «nasjonale holdning». Vi vet hvor vi har dem gående. Kanskje blir det snart nødvendig å stille dem ut til beskuelse for alt folk.

I sin bok skildrer Ringnes en samtale han hadde med generaloberst von Falchenhorst. Falchenhorst sier da at hvis ikke et tilstrekkelig antall nordmenn stillet seg til disposisjon for okkupasjonsmakten for samarbeide om den sivile administrasjon, ville det bli tysk militærstyrke. Ringnes ga uttrykk for at tysk styre ville være best. Så forblindet kunne en nordmann altså bli. Han var ikke alene om dette syn.

Som bekjent trakk landbruksdirektør Bjanes seg tilbake fra sitt embete i 1942. Da han overtok igjen i 1945, ble han intervjuet av Verdens Gang. Han uttalte da bl. a., fritt sitert: «Jeg er sterkt i tvil om jeg gjorde riktig da jeg forlot min plass i 1942. Vi er de menn stor takk skyldig som tok seg av sakene i alle disse årene uten hensyn til den personlige påkjenning det var å utføre sin funksjon i et okkupert land. Alt her i departementet er i den skjønneste orden. Det er som om jeg skulle vende tilbake etter 14 dagers ferie.» Dette er ærlig manns tale!

Hvis ikke en tilstrekkelig del av de norske folk hadde sabotert «kaosparolene» fra

Hamburg —

Forts. fra side 1

sitt allsidige artistprogram. For dem som ønsker det litt enklere, finnes det mange hyggelige kroer, hvor man kommer den danske, lune humor inn på livet.

2. dag. Mandag: Frokost på hotellet. Fortsetter så turen langs Jyllands østkyst og passerer gjennom kjente byer som Randers, Aarhus og Skanderborg fram til Kolding, hvor vi spiser lunsj. Ved Krusån forlater vi dansk jord og begir oss inn i Tyskland, hvor vi straks etter stopper i Schlesvig og smaker på det kjente og gode tyske øl i et hyggelig «Gasthaus». På veien til Hamburg passerer vi Rendsburg, hvor den norske brigade hadde sitt hovedkvarter, drar så til Neumünster og gjennom typisk nordtysk landskap fram til Hamburg for middag og overnatting.

For dem som måtte ønske det arrangerer reiselederen en tur til Hamburgs bekjente fornøyelseskvarter langs Reperbahn og Grosse Freiheit, med besøk på den egenartede tyrolerrestaurant Zillerthal og en del kabareter og nattklubber. (Betales til reiselederen.)

3. dag. Tirsdag: Frokost på hotellet. Deltagerne samles til formiddagssightseeing kl. 10.00 utenfor hotellet. Lokalkjent guide medfølger på turen, som foregår i vår egen buss. På turen passerer Hauptbahnhof, Kunsthalle (billedgalleriet), Aussen-Alster og Binnen-Alster, Lombardsbrücke, Botanisk hage (avstigning), Musikhalle, Justispaleet Bismarckmonumentet og Landungsbrücke. Fra Elbentunnelen, som besøkes, kjører vi videre langs havnen til city med hovedforretningene, Børsen og Rådhuset, hvor turen avsluttes med besøk. En tidligere «attraksjon» — ruinområdene — faller bort, da det faktisk ikke er flere ruiner igjen. Etter besøket i Rådhuset fortsetter vi til Hamburgs største varemagasin, Alsterhaus, som besøkes.

Ettermiddagen til fri disposisjon. Om kvelden møtes vi til fellesmiddag på hotellet.

4. dag. Onsdag: Frokost på hotellet. Avreise kl. 10. til Hagenbecks dyrehage, som er Nord-Europas største og mest allsidige. Her finnes et utall av jordens ville dyr, som lever så naturlig som mulig i sine opprinnelige omgivelser. Hele anlegget er flettet inn i et parkanlegg, hvor det finnes restauranter, fornøyelsesanlegg, konsertpaviljonger o. lign., et sted hvor man virkelig kan slappe av og nyte de herlige omgivelser.

Resten av dagen tilbringer vi på dette sted, eller etter eget ønske. Om aftenen samles vi til middag på hotellet. Etter middag arrangeres en tur til utstillingen og parkanlegget «Pflanzen und Blumen», en storslagsn utstilling av planter og blomster fra alle himmelstrøk. Også her er det hele knyttet sammen til et vakkert parkanlegg med konsertpaleer, restauranter, damanlegg og lign., hvor vi kan

Ola Trønder skriver til prof. Johs. Andenæs, Oslo

Det er rart kor tida går.

Det er visst ti år på lag no, sidan du hadde så god vind i segla, for det du den gong meinte å kunne dosera for heil og full sanning, at du tek deg tid til å gjeste fangeleirane, og halde foredrag for dei såkalla landssvikfangane.

Og sjølsagt måtte du i di orientering for oss som var fangar den gongen, strø sand på landssvikanordningen, og sei frå at det var godt ale saman.

Det skulle vel også vera slik å forstå, at dei som hadde laga landssvikanordningen var «heil-lage dyr», som var heilt engle-reine og uangripelige.

Men ettersom åra har gått, er det kome slemme bakterier på landssviklovene, så heile greia ser ut til å ha rotta opp. Og det tek til å lukte stygt av heile herligheita. Dei må difor ha goddagane no, dei som i storting og styringsverk skal stå vakt ved «den heilage grava».

Serleg no etter at det svenske rettsinstituttet har sagt frå, at landssviklovane ingen ting har med lov og rett å gjera.

Så vil eg minne deg, herr professor, om foredraget ditt på Innherad fangeleir for ti år sidan, og samstundes bede deg om eit svar.

Etter foredraget var det gjeve fangane høve til å stille deg spørsmål, som du var viljug til å svare på.

Eg og nytta høvet til det, og spurte om det ikkje var sant at den kjende professor i straffereitt, Jon Skeie, hadde skrive i boka si, «Landssvik», at det aldri hadde vore slik rettsløyse i landet som etter frigjeringa i 1945.

Til dette svara du den gongen, at Skeie med de lovløse tilstander hadde meint at landssviklovene hadde gjort det vanskele-

motivene for en slik handle-måte er andre enn de ved-kommende nåheroner seg

gare å appellere ein herredsretts-dom inn for ein høgare domstol. Alt på den tid hadde det vore grunn til å spørre deg, om du ikkje «måtte vite», at den gamle læraren din, som eg voner han hadde vore, hadde lagt noe meir i orda om de lovløse tilstande, enn du den gongen let som du meinte.

No «har du hørt hva svensken sier, unge mann», og eg voner at du for den stillinga du har finn det passende å vedkjenne deg sanninga på eit breiare grunnlag.

Så spurte eg deg den gongen, om det ikkje var så, at ein kjend Oslo-advokat hadde skrive ein artikkel i Morgenbladet 1945, der han hevda, det var vanskeleg for norske juristar å vera heilt objektive som domarar i såkalla landssviksaker. Eg spurde og om det ikkje av den grunn hadde vore forsvarlegt å fått utanlandske t.d. svenske domarar til hjelp ved rettsoppgjøret.

Til dette svara du, det nok var vanskeleg for norske juristar å vera habile og objektive domarar, men det ville vore ei falitterklæring å kalle utanlandske domarar til hjelp, meinte du.

Det må vera på sin plass å spørja: Er ikkje fallitten for norsk rettsvesen større i dag, etter at objektive svenske granskarar har sagt frå no?

OLA TRØNDER.

Blom

Forts. fra side 1

man setter rettens etikette på hele sirkuset og tviholder på den etiketten gjennom tykt og tynt. Dermed kompromitterer man ikke bare rettsapparatet, men selve den rettstanke som Norge angivelig kjempet for

og fornuftige tvil. Det har «neppe interesse», sier advokat Blom, «å oppholde seg ved alle de betenkeligheter de svenske forfattere må overvinne, før de kommer til sitt resultat» i disse spørsmål.

Neppe interesse? I straffereppen er det en fundamentalt setning, som Blom burde kjenne, at tvilene skal komme de anklagede til gode. Ved et redelig rettsoppgjør må det derfor nødvendigvis ha interesse å innlate seg på tvilene både generelt og konkret.

Så sier advokaten riktignok senere i artikkel 2, at den innvending at de anklagede ikke visste eller forstod at Norge var i krig, har vært prøvet av domstolene i hver eneste forræderisak, men stort sett er blitt forkastet.

Det siste er riktig — at innvendingen stort sett er blitt forkastet. Det første derimot — at den har vært prøvet i hver eneste sak — er **himmelropende uriktig**. Ofte har man overhodet ikke umaket seg med å stille spørsmålet. Og nesten aldri er det blitt redelig og inngående prøvet.

5. Fører man svenskenes folkerettslige betraktninger ut i sin konsekvens, sier advokat Blom — og anser man dem anvendelige på Norges krig, så skulle slutningen bli at Norge har gjort seg skyldig i folkerettsbrudd overfor Tyskland, som måtte kunne kreve erstatning og oppreisning for internasjonalt forum. I sannhet et selsomt resultat, konstaterer han. Og dermed mener han visst å ha avlivet folkeretten i fornøden utstrekning. Men han glem-

Forts. fra side 1

manns innsats på alle områder. På bildet ser man vår store landsmann i samtale med den verdensberømte... På bildet ser man vår store landsmann hilse på... o.s.v., o.s.v.

Krigen i Norge. Hvem var det som bevarte fatningen og allerede på første side fikk orget røyk? Hvem var først på kjøkkenet under regjeringens flukt akkurat som hjemme hos mor på Grorud? Hvem fikk kjøttkakene på bordet? Ingen annen enn vår store landsmann.

Av og til får vi utløsning for vår ulidelige spenning mens vi venter på neste bok. Vår store landsmann uttaler seg til pressen, taler i forsamlinger og løfter en liten flik av det historiske slør. For en tid siden fikk vi gjennom Dagbladet vite at det var han som allerede i 1942 la grunnen til NATO og Apakten. Meddelelsen er av en eller annen grunn blitt motatt med tilfredshet i Moskva — hva de nå kan mene med det.

Forleden dag fikk vi vite at det var vår store landsmann som satte i gang aksjonen mot kommunistene i Korea og på den måten reddet ikke bare Grorud og Norge, men så å si hele verden fra undergangen.

Slik vil vi nå med fortrøstning se fremtiden i møte. En dag foreligger et nytt bind memoarer, og så vet vi en hel del mer. Det er ikke så meget som står tilbake nå.

Cerberos.

Alle kan vi ha sympati for en venn i nød, men bare et fint menneske kan sympatisere med en venn som har hatt hellet med seg.

Oscar Wilde.

hensyn til den personlige kjennning det var å utføre funksjon i et okkupert land. Alt her i departementet er i den skjønneste orden. Det er som om jeg skulle vende tilbake etter 14 dagers ferie.» Dette er ærlig manns tale!

Hvis ikke en tilstrekkelig del av de norske folk hadde sabotert «kaosparolene» fra London, ville det neppe artet sig som hjemkomst fra ferie å overta administrasjonen i 1945! Eller hva tror De, herr Ringnes?

Når vil majoriteten av det norske folk kreve at menn som Fretheim får oppreisning og dermed belønning for deres innsats og holdning under okkupasjonen? Jeg skriver uttrykkelig majoriteten. Det er nemlig ikke alle som kan være med på det. Dertil kreves det for megen selvovervinnelse for dem som har gått i spissen for menneskekjakt etter okkupasjonen.

«Svenskeutredningen» har nu til evidens slått fast at såvel Administrasjonsrådet som de kommissariske statsråder og Quislingregjeringen var lovlige organer i henhold til landkriksreglementet og Haagkonvensjonene. Og når dertil kommer at forvaltningen skjedde på en slik måte som i Landbruksdepartementet, burde det ikke nu lenger være uoverkommelig for det norske folk å øve simpel rettfærdighet. Men det synes å gå langsomt. Jeg vil slutte med følgende dikt av Ivar Aasen:

Når du tunge verk må gjera og fær vanntakk heim å bera, tak det tolugt og vær god. Når dei til si eigi skam bera vondt um land og strand, når med skam dei ned vil riva betre verk enn sjølv dei driva, tak det alt med tolugt mod. Når dei lygn um landet senda rundt og sanningi forvenda i ein storm av skrål og ljod, når dei truga folk å tegja som imot eit ord vil segja, tak det alt med tolugt mod.

Knut Sollid.

lever så naturlig som mulig i sine opprinnelige omgivelser. Hele anlegget er flettet inn i et parkanlegg, hvor det finnes restauranter, fornøvelsesanlegg, konsertpaviljonger o. lign., et sted hvor man virkelig kan slappe av og nyte de herlige omgivelser.

Resten av dagen tilbringer vi på dette sted, eller etter eget ønske. Om aftenen samles vi til middag på hotellet. Etter middag arrangeres en tur til utstillingen og parkanlegget «Pflanzen und Blumen», en storslagsn utstilling av planter og blomster fra alle himmelstrøk. Også her er det hele knyttet sammen til et vakkert parkanlegg med konsertpaleer, restauranter, damanlegg og lign., hvor vi kan tilbringe noen uforglemmelige aftentimer. Kvelden avsluttes ved mørkets frambrudd med en enestående vannorgelkonsert, et spill i farger, vann og musikk, som deltagerne neppe har sett maken til. Da parken ikke ligger langt fra Hamburgs Fornøvelseskvarter, er det anledning til, for dem som måtte ønske det, å finne fortsatt underholdning der.

5. dag. **Torsdag:** Frokost på hotellet. Formiddagen benyttes til rundtur på havnen med båt. Her får vi se Hamburgs gigantiske havneanlegg, og får føle dette egenartede strøk nærmere på pulsen. Resten av dagen står til deltagerens egen disposisjon til innkjøp eller til besøk av steder den enkelte vil bese litt nærmere. Deltagerne samles til middag på hotellet om aftenen.

6., 7. og 8. dag, fredag, lørdag og søndag, tar vi på hjemtur med opphold i København m. m. Nærmere om dette i neste nummer. Beregningen er, som leserne vil se, meget rimelig, nemlig ca. 385 kroner. Da er aftens to dager i Hamburg sløffet, for å stille deltagerne fritt, men dekker for øvrig reise og opphold etc.

Harald Aamodt får på pelsen

Når ikke-jurister for alvor slynger ut slike invektiver som Harald Aamodt gjør i

Svar på spørsmålene side 1.

Dr. techn. Carl Høegh er formannen i Skipsteknisk Forskningsinstitutt i Oslo. Det tar ennå mange år, sier han, før vi kan bygge atomdrevne skip i Norge. Først må Haldenreaktoren bygges det tar 3 år, deretter prøves i drift minst to år. Og så er det kostnaden da!

Viseadmiral Friedrich Ruge er den mann som har de nye tyske sjøstridskrefter under oppbygging. Han er 62 år, veteran fra to verdenskriger og er i dag ansett som Tysklands førende marineekspert.

Morgenbladet 7. april d. å., i anledning løslatelsen av de tre siste ministre fra okkupasjonstiden, etter 11 lange års fangenskap, oppfatter jeg foreteelsen som utslag av mangelfullt kjennskap til straffe- og folkeretten, samt fordi vedkommende har gjort sine meninger uavhengig av vanlig kristen etikk på dette område.

Når derimot en jurist og rittmester øser om seg med slike uridderlige utbrudd, får jeg straks større vanskeligheter med å slutte meg til vår store forsoners bønn: Fader, forlat dem, ti de vet ikke hva de gjør! For presumsjonen synes da mere å tale i retning av det man i jussen kaller Mala fides. Og undersøker man slike foreteelser nærmere, viser det seg dessverre altfor ofte at

den kjende professor i strafferecht, Jon Skeie, hadde skrive i boka si, «Landssvik», at det aldri hadde vore slik rettsløyse i landet som etter frigjeringa i 1945.

Til dette svare du den gongen, at Skeie med de lovløse tilstander hadde meint at landssviklovene hadde gjort det vanskele-

motivene for en slik handlemåte er andre enn de vedkommende påberoper seg.

Vedkommende jurist og militær sees å være født i begynnelsen av nittiårene og skulle kunne forutsettes å ha hatt tilstrekkelig anledning til å legge merke til de politiske og militære intrigespill som har forekommet gjennom hele vårt århundre, både her i landet og i utlandet.

Regjeringens oppførsel i forbindelse med 9. april 1940 og de følger dette fikk for vårt land og folk, skulle tilsi at man var mere beskjedne når det gjelder behandlingen av annerledes tenkende og handlende i den situasjon som man bragte oss opp i. Derfor er slike affektutbrudd fra en mann med herr Aamodts forutsetninger temmelig uforklarlige fra en helt objektivt og saklig synsstad. Jeg ser da bort fra at all kristelig oppseding synes å være spilt melk i dette og flerfoldige lignende tilfeller.

Vi bør imidlertid ikke glemme at Kristi advarsler for snart to tusen år siden, og som har vært gjentatt uanstselig for oss og våre forfedre, gjaldt ikke bare fariserne og de skriftlærde. Han fant også full grunn til å rope ve over de lovkyndige. De som på andre lesser byrder som de selv ikke er i stand til å bære. Og som heller ikke løfter endog en av sine tilfinger for å hjelpe sine egne offer. Lukas 11, 45—47.

Erfaringen fra 1945 har atter vist at veropet er minst like aktuelt den dag i dag.

Svolvær, den 12. april 1956.

Brynjulf Vik, o.r.sakf.

Forts. fra side 1

man setter rettens etikette på hele sirkuset og tviholder på den etiketten gjennom tykt og tynt. Dermed kompromitterer man ikke bare rettsapparatet, men selve den rettstanke som Norge angivelig kjempet for under krigen. Det er dette som er så kortsynt.

Noen ord om argumentasjonen:

4. Når det gjelder vurderingen av spørsmålet krig eller ikke krig i lovens forstand etter 10. juni 1940, så er det ikke jøssingenes politiske tankeverden som skal legges til grunn som om den var en eneste notorisk virkelighet. Visse ting kan sakens anføres for det syn at krigen gikk videre etter kapitulasjonen. Andre — etter min mening vel så gode — argumenter kan gjøres gjeldende for det syn at krigen sluttet. Jeg snakker nu om den faktiske krigstilstand som straffeloven spør etter og hvorunder det er behov for den beskyttelse mot forræderi som loven mener å gi.

Selv ser jeg det for øvrig slik at selv om krigen sluttet i juni 1940, så utviklet tingene seg iallfall fra 1941, og kanskje fra høsten 1940 allerede, derhen at man stadig skulle/burde ha en ny norsk krigssituasjon for øye (paragraf 86's annet kriterium) — og at bestemmelsen for så vidt var anvendelig på forhold fra 1941 av. Vel å merke med vanlige krav til subjektive betingelser. Det er nemlig ikke avgjørende hva Blom eller jeg eller endog Høyesterett mener om dette, rent objektivt. Avgjørende er hva de som skulle dømmes har ment.

For ingen som har tatt disse spørsmål alvorlig, må komme og fortelle at de ikke er innviklede og byr på store

dem anvendelige på Norges krig, så skulle slutningen bli at Norge har gjort seg skyldig i folkerettsbrudd overfor Tyskland, som måtte kunne kreve erstatning og oppreisning for internasjonalt forum. I sannhet et selsomt resultat, konstaterer han. Og dermed mener han visst å ha avlivet folkeretten i fornøden utstrekning. Men han glemmer at det illegale Norges kamp, som nasjonalt hadde adskillig verdi her hjemme, dog var en illegal kamp. Og at det hovedsakelig er fordi Norge kom på den seirende side at dette forhold er kommet så sterkt i bakgrunnen. I dag — 11 år etter krigens slutt — er Vest-Tyskland blitt en økonomisk makt og langt på vei til igjen å bli en politisk. Selsomheten ved den tanke Blom var inne på, er i avtagende.

Før vi får sukk for oss i vårt behagelige hjemmetempo, kan vi være kommet dit at det lønner seg igjen å ta folkeretten alvorlig — og ikke bare anerkjenne den etter prinsippet: stryk det som ikke passer.

Oslo, den 11. mai 1956.

Albert Wiesener.

FOLK OG LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 50 øre

Annonspris:

32 øre pr. millimeter over en spalte.

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet

Oslo